

Pestprotocol SBO de Boemerang

Versie 1, 2017

Inhoudsopgave

<i>Traditioneel pesten</i>	3
1.1 Doelstelling van het beleid	3
1.2 Voorwaarden voor beleid.....	3
1.3 Wat wordt er onder pesten verstaan?	4
1.4 Signalen dat het kind gepest wordt.....	4
1.5 Activiteiten in het kader van preventie	5
1.6 Als er dan toch gepest wordt (curatieve aanpak)	6
1.7 Als het pesten door blijft gaan	7
1.8 Sanctiebeleid	8
1.9 Adviezen aan ouders	10
<i>Digitaal pesten</i>	11
2.1 Doelstelling van het protocol	11
2.2 Voorwaarden voor beleid.....	11
2.3 Wat wordt er onder het ‘nieuwe pesten’ verstaan?	11
2.4 Signalen dat een kind gepest wordt.....	11
2.5 Activiteiten in het kader van preventie	12
2.6 Als er dan toch gepest wordt	13
2.7 Als het pesten door blijft gaan	13
2.8 Sanctiebeleid	13

Traditioneel pesten

1.1 Doelstelling van het beleid

Op SBO de Boemerang streven we naar een pestvrije school. En zorgen we voor een zo veilig mogelijke omgeving om de aan onze zorg toevertrouwde kinderen te garanderen, zodat er alles aan gedaan moet worden om een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen aan onze zorg toevertrouwde kinderen, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Door in de school de regels, afspraken en verwachtingen kenbaar en zichtbaar te maken, kunnen de kinderen en de volwassenen elkaar hierop aanspreken wanneer zich een ongewenste situatie voordoet.

De kinderen krijgen dan de gelegenheid om met plezier naar school te gaan en zich veilig voelen, doordat we elkaar steunen en wederzijds respecteren.

1.2 Voorwaarden voor beleid

Om pestgedrag te voorkomen en/of aan te pakken voldoen we aan de volgende voorwaarden:

- Leerlingen, onderwijzers en verzorgers zien pesten als een probleem. Het pesten gebeurt stiekem en buiten het gezichtsveld van de leerkrachten. Bij pesten is het belangrijk dat het kenbaar gemaakt wordt door ouders, leerlingen en andere betrokkenen, bij de leerkrachten. Zo zijn alle betrokkenen verantwoordelijk.
- SBO de Boemerang werkt voor een pestvrije leeromgeving, waarbij pesten voorkomen wordt. We zijn preventief bezig en wachten niet op pestproblemen.
- De leerkrachten op SBO de Boemerang kunnen pesten signaleren en nemen naar aanleiding daarvan ook duidelijk stelling.
- Op SBO de Boemerang wordt actief gepraat over pesten en worden afspraken en omgangsregels toegepast op concreet gedrag en in concrete situaties. Op deze manier wordt kennis omgezet in een vaardigheid om positief met elkaar om te kunnen gaan.
- In de houding van de medewerkers en leerkrachten kan een kind aflezen, dat er respect is voor elkaar en voor alle kinderen op SBO de Boemerang. In ons gedrag als medewerker maken wij duidelijk en laten we zien wat SBO de Boemerang verstaat onder een veilige leeromgeving en school.
- SBO de Boemerang beschikt over een bekende en herkenbare aanpak: de gouden regel, deze aanpak is bij alle leerlingen, ouders en leerkrachten bekend. Voor sancties verwijzen wij naar hoofdstuk 1.8, waarin het stappenplan bij overtreding van de aanpak wordt beschreven.
- Wanneer de verzorgers van de leerling menen dat de school in gebreke is gebleven bij het hanteren van dit protocol bij het oplossen van een pestprobleem dan kunnen zij de vertrouwenspersoon inschakelen. Deze vertrouwenspersoon maakt melding, zodat deskundigen het probleem kunnen onderzoeken en mogelijke adviezen kunnen geven.

1.3 Wat wordt er onder pesten verstaan?

Onder pesten verstaan wij:

- Buitengesloten worden of genegeerd worden (doen alsof je niet bestaat).
- Uitgescholden worden vanwege de diversiteit, het anders zijn. (bijvoorbeeld door kleding, uiterlijk of gedrag).
- Door een of meerdere kinderen in elkaar geslagen worden.
- Bedreigd worden, dat je in elkaar geslagen wordt als je het bevel niet uitvoert wordt. Bijvoorbeeld geen geld, snoep of iets dergelijks meenemen.

Kenmerken pestgedrag:

- Pesten gebeurt berekend, men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Pesten gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf).
- Pesten bevindt in ongelijke posities plaats (de pestkop heeft de overhand en meeste 'macht').
- De pestkop heeft negatieve bedoelingen, wil de ander pijn doen, vernielen of kwetsen.
- Het pesten wordt gedaan door een groep kinderen (pestkop, meelopers en supporters) tegenover een slachtoffer.
- Pesten heeft een vast patroon/ structuur. De pestkoppen zijn dezelfde personen, net zoals het slachtoffer.

Mogelijke gevolgen:

- Wanneer niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als geestelijk) heel pijnlijk, ingewikkeld en langblijvend zijn.
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen, het herstel verloopt moeizaam.
- Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind.
- Het is demotiverend voor een lerende omgeving als een groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat: iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar: men is weinig open of spontaan: men telt weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

1.4 Signalen dat het kind gepest wordt

Signalen bij pesten kunnen zijn:

- Een terugkomende bijnaam, de leerling wordt nooit met eigen naam benoemt.
- Zogenaamde "leuke" opmerkingen maken over een leerling.
- Een klasgenoot telkens de schuld ergens over geven.
- Beledigen.
- Briefjes doorgeven.
- Opmerkingen maken over uiterlijke kenmerken van het kind, zoals kleren, haar of huidskleur.
- Isoleren.
- Buiten school de leerling opwachten, slaan of schoppen.
- Naar het huis van het slachtoffer gaan.
- Bezittingen afpakken.
- Schelden of schreeuwen tegen de slachtoffers.

Datum:

Pestprotocol SBO de Boemerang

Deze punten zijn richtlijnen. Deze lijst kunt u zelf nog verder uitbreiden. Leerkrachten en verzorgers moeten alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen.

1.5 Activiteiten in het kader van preventie

Aan de hand van interactie, instructie en klassenmanagement bieden wij voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waarin ieder kind tot zijn recht komt. Als in het pedagogisch klimaat stap voor stap verbetering wordt aangebracht wordt de veiligheid gegarandeerd.

Hoe werkt SBO de Boemerang hieraan in de klas:

- De interactie en omgang tussen leerkracht en kind in de klas. (relatie)
- De manier waarop we de kinderen betrekken in de les. Het aanmoedigen, helpen, corrigeren, het gevoel geven dat ze fouten mogen maken.
- De werkwijze waarop het werken in groepjes wordt georganiseerd.
- In elke groep en school breed worden de regels, afspraken en verwachtingen aan het begin van het schooljaar duidelijk gemaakt en op papier gezet. De verwachtingen zijn zichtbaar in de lokalen en in de centrale hal. (De verwachtingen zijn positief geformuleerd en beschreven naar gewenst/ verwacht gedrag).
- Er is aandacht voor de sociale emotionele ontwikkeling door wekelijkse lessen. De PAD-methode en de Soemo kaarten worden standaard gehanteerd. Ook bieden wij trainingen aan waar nodig is.

Welke afspraken zijn er gemaakt met betrekking tot het toezicht tijdens de pauzes?:

- Er is voldoende toezicht aanwezig tijdens de pauzes. Minimaal twee personen (tenminste een leerkracht en daarnaast iemand van het onderwijsondersteunend personeel of een stagiaire).
- Per speelplaats wordt een logboek bijgehouden voor het noteren van incidenten (2x per jaar, 2 maanden). Alle opmerkingen en opvallend gedrag worden genoteerd. De frequentie staat genoteerd in de GLB. Kinderen waarvan de naam regelmatig genoemd wordt, worden aangesproken op het gedrag doormiddel van een gesprek, de ernst van de incidenten wordt contact opgenomen met de verzorger of wordt beroep gedaan op het sanctiebeleid (te vinden in hoofdstuk 1.8).

De afspraken, regels en verwachtingen komen op het volgende neer:

- Kinderen worden niet op hun uiterlijk beoordeeld. De leerling neem je en respecteer je zoals hij is.
- Kinderen worden niet buitengesloten van activiteiten.
- Zonder toestemming kom je niet aan de spullen van een ander kind.
- Je scheldt een ander kind niet uit en bedenkt geen bijnamen.
- Je roddelt en lacht een ander kind niet uit.
- Je treitert elkaar niet en lacht elkaar niet uit.
- Een ander kind wordt geaccepteerd om hoe hij/zij is.
- Als buitenstaander bemoei je je niet met ruzies en kiest geen partij.
- Als je zelf ruzie hebt, praat het eerst uit. Lukt dat niet dan meld je dat bij de leerkracht.

Datum:

Pestprotocol SBO de Boemerang

- Als je ziet dat een kind gepest wordt, meld dit direct bij de leerkracht. Dit verstaan wij niet onder klikken.

Het aanbod in lessen:

- De eerste twee weken van ieder schooljaar staan in het teken van de inloopweken en kennismaking. Het is belangrijk dat een groepsgevoel gecreëerd wordt in de groep. De groepsvorming staat centraal en wordt ingevuld met wisselende projectthema's.
- De SBO de Boemerang werkt in de groepen met het lesmateriaal: PAD. De PAD-methode is een methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Een van de doelen van de methode is de leerlingen kennis te laten maken en leren om te gaan met het fenomeen pesten. De leerlingen krijgen onder andere inzichten in de rollen die ze hebben tijdens het pesten: de thema's worden op schoolniveau geïntroduceerd.
- Signalering van ongewenst gedrag.
- De sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen wordt bijgehouden in het leerling-logboek (TWOG).
- Ouders kunnen de regels, afspraken en verwachtingen vinden in de schoolgids. Het pestprotocol staat op de website van de school.

1.6 Als er dan toch gepest wordt (curatieve aanpak)

Het kan voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de school toch nog gepest wordt. Pesten gebeurt meestal stiekem en buiten het gezichtsveld van de leerkrachten. Het is om deze reden belangrijk dat de verzorger bij vermoedens van pesten dit meldt bij de leerkracht. Als gezien wordt of onderzoek gedaan wordt waardoor de vermoedens bevestigd worden dat er gepest wordt, dan gaan wij over tot de volgende aanpak:

1. Het gepeste kind ondersteuning geven:

- De leerling die gepest wordt serieus genomen: wij geven aan dat er actie ondernomen wordt.
- Medeleven tonen, luisteren en vragen, zodat we de informatie krijgen over hoe en door wie gepest wordt.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij, tijdens en na het pesten.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf het prettigst vindt.

2. De pester stoppen:

- In gesprek aangeven dat het gedrag afgekeurd wordt. Er wordt gezocht naar de reden van het pesten.
- De pester duidelijk maken wat het effect van zijn of haar gedrag is voor de gepeste.
- Over excuses nadenken alvorens ze te laten aanbieden.

- Aangeven dat je verwacht dat de pester zich aan de afspraken, omgangsregels en verwachtingen van de school houdt. Ingaan op eventuele sancties, zoals binnenblijven of passend strafwerk maken.
- Afspraken maken over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week in een kort gesprek aan de orde. Waardoor de nadruk gelegd wordt op het positieve gedrag.

3. De meelopers aanspreken:

De meeloper wordt door ons gezien als een passieve pester. Hij is medeplichtig. De meeloper blijft op afstand en doet niets om het pesten te stoppen. Hij neemt het niet op voor het slachtoffer. Hij doet of lacht vaak mee met de pester, omdat hij bang is om zelf gepest te worden. Deze dingen worden bespreekbaar gemaakt in de groep. Informatie over pestgedrag valt niet onder 'klikken'. De groep moet dit ervaren. De groep wordt gewezen op de verwachtingen die aanwezig zijn in de school.

4. Dossier aanleggen:

De leerkracht maakt een verslag over de situatie in het doorschrijfjournaal. Hierin wordt genoteerd wat de desbetreffende situatie is en wat de gevolgde aanpak is. Dit is de aanpak tegen pesten waarbij niemand gestraft wordt, maar een beroep wordt gedaan op de (positieve)kracht van de groep om het probleem zelf op te lossen.

1.7 Als het pesten door blijft gaan

Als het pesten na de curatieve aanpak toch doorgaat, gaan we activiteiten ondernemen waarbij alle vijf betrokken partijen (de gepeste, de pester, de meelopers, de leerkrachten en de ouders) aandacht krijgen: het vijfsporenbeleid.

- **Hulp bieden aan het gepeste kind**
 - Adviezen geven: probeer bespreekbaar te maken waarom het kind gepest wordt.
 - Sociale vaardigheidstraining inbrengen via de Commissie van Begeleiding (CvB) door leerkracht in overleg met verzorger.
 - Gesprekken met ouders, eventueel samen met Intern begeleider, directie en CvB.
 - " Hoe verder" –afpraak.
- **Aanpak van het gedrag van de pester**
 - ⇒ Straffen bespreken met pester en verzorger, omdat de pester geen veiligheid heeft geboden.

Mogelijke straffen:

- Kind later naar huis laten gaan in overleg met ouders (zie hoofdstuk 1.8: stappenplan).
- Gesprek met verzorgers over situatie. Aan hen het probleem voorleggen en een oplossing vinden om een einde te maken aan het gedrag van de pester. Verzorger kan het gedrag van het kind niet ontkennen, omdat dit genoteerd staat in het incidentenregister.

- ⇒ Probleemoplossende gesprekken door leerkracht (eventuele samenwerking IB'er, directie en CvB). Onderzoeken wat de reden voor het pestgedrag kan zijn:
 - Weinig aandacht van de verzorgers.
 - Lichamelijke straffen door verzorgers.
 - Ouders corrigeren agressief gedrag niet.
 - Zelf gepest zijn.
 - Reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen.
 - Slecht voorbeeld van verzorgers of betrokkenen.
 - Blootstelling van geweld via televisie of computerspelletjes.
- ⇒ Sociale vaardigheidstraining aanvragen door leerkracht in overleg met de verzorgers, IB'er en Commissie van Begeleiding (Bij externen).
- ⇒ Maken van een "hoe-verder'-afspraken. Aangeven wat er van de pester wordt verwacht en wat er zal gebeuren als hij verder pest. Deze afspraken vinden mondeling en schriftelijk plaats (middels contract dat opgenomen wordt in het leerlingendossier) en ondertekend door leerling, verzorgers, leerkracht en directie.

- **Aanpak van de meelopers**

- Maken van duidelijke afspraken via gesprekken.
- Gemaakte afspraken worden na een bepaalde tijd gecontroleerd.
- Contact met verzorgers.
- Aantekening in het leerling dossier.

- **Leerkrachten (team)**

- Gemaakte afspraken doorgeven aan alle betrokkenen.
- Collectieve controle op afspraken. Dit wordt besproken tijdens teamvergaderingen.
- Leerkracht moet informatie hebben over achtergrond, signalen, gevolgen, oorzaken en aanpak.
- Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien is inschakeling van de vertrouwenspersoon mogelijk. Als allerlaatste mogelijkheid kan een klacht ingediend worden bij landelijke klachtencommissie:
 - ⇒ Landelijke Klachtencommissie Onderwijs.
 - Postbus 185
 - 3340 AD Woerden

- **Ouders**

Zoals uit bovenstaande blijkt worden de ouders geïnformeerd en betrokken bij de verdere activiteiten om het pesten te stoppen.

1.8 Sanctiebeleid

Bij een pestbeleid hoort ook een sanctiebeleid. Het moet voor iedereen duidelijk zijn welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk zijn wie in elke situatie een sanctie kan opleggen

Stappenplan van de 'Gouden regel':

Onze 'gouden regel' is:

Wij letten goed op ons gedrag, onze houding en taalgebruik. Dus ons gedrag, onze houding en ons taalgebruik is met respect.

- Deze regel geldt voor alle leerlingen, leerkrachten, schoolleiding en ouders
 - Deze regel dient als toetssteen voor alle voorkomende en hieronder niet nader genoemde voorbeelden
-
1. Overtreding van de gouden regel algemeen:
 - Bespreken van gewenst gedrag, met beide partijen en een waarschuwing
 - Time-out: zolang als de leerkracht nodig vindt.

 2. Ernstig negatief gedrag: (in ernstige mate overtreden van de gouden regel)
 - Bespreken van gewenst gedrag, met beide partijen en een waarschuwing
 - Time-out: zolang als de leerkracht nodig vindt.
 - Een gele kaart:
 - ✓ Tijdens de grote pauze binnen blijven
 - ✓ Een leuke activiteit missen
 - ✓ Een handtekening van de opvoeder/verzorger

1.9 Adviezen aan ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat: probeer contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind kan een pester worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Corrigeer ongewenst gedrag in overleg met leerkrachten/directie/intern begeleider en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van de school staat

Alle andere ouders:

- Neem ouders van het gepeste kind serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Digitaal pesten

2.1 Doelstelling van het protocol

Als school streven we naar een pestvrije school. We vinden dat er alles aan gedaan moet worden om een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen aan onze zorg toevertrouwde kinderen, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Door in de school de regels en afspraken kenbaar en zichtbaar te maken, kunnen de kinderen en de volwassenen elkaar hierop aanspreken wanneer zich een ongewenste situatie voordoet.

De kinderen krijgen dan de gelegenheid om met plezier naar school te gaan, doordat we elkaar steunen en wederzijds respecteren.

2.2 Voorwaarden voor beleid

Om pestgedrag te kunnen voorkomen en het aanpakken ervan voldoen we als school aan de volgende voorwaarden (zie ook de voorwaarden in paragraaf 1.2):

- Leerkrachten hebben kennis van en ervaring met hun nieuwe medium
- Leerkrachten begeleiden kinderen op het internet
- De aanpak van het 'digitaal pesten' verschilt niet veel van datgene wat je doet om het traditioneel pesten aan te pakken
- Leerkrachten van SBO de Boemerang treden op tegen de pesters, praten met alle betrokkenen (binnen de school) en beschermen kinderen door ze weerbaar te maken

2.3 Wat wordt er onder het 'nieuwe pesten' verstaan?

Het internet biedt veel mogelijkheden om te pesten:

- Er worden opzettelijk virussen naar elkaar gestuurd
- Inloggegevens worden gekraakt
- Kinderen sturen anonieme dreigberichten. De dreigberichten zijn niet altijd anoniem.
- Ze zetten foto's van elkaar online met vervelende teksten
- Ze schelden elkaar uit via een chat
- Kinderen bestellen online producten voor iemand anders
- Er worden neppe accounts aangemaakt

Overal op forums, prikborden en gastenboeken kan men vrij anoniem berichten plaatsen. Pesten via internet is vaak harder en gemener dan op bijvoorbeeld: het schoolplein of in de gangen. De pester kan anoniem blijven. Digitaal pesten vindt voornamelijk plaats buiten schooltijden, maar beïnvloedt wel het pedagogisch klimaat in de klas en dus ook in de lessen.

2.4 Signalen dat een kind gepest wordt

Dezelfde signalen als genoemd in het pestprotocol zijn hier van toepassing. Zie hoofdstuk 1.4.

2.5 Activiteiten in het kader van preventie

Met interactie, instructie en klassenmanagement scheppen we de voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waarin elk kind tot zijn recht komt. Als we daar stap voor stap verbeteringen in aanbrengen, werken we als school ook aan de veilig pedagogischklimaat.

Hoe werken we daar in de klas aan?

- Werken met het pestprotocol
- De manier waarop we kinderen begeleiden op het internet
- Leerkrachten tonen interesse in wat kinderen op het internet doen
- Klassengesprekken over het onderwerp 'veilig internet'
- Leerlingen moeten horen dat een online grap niet als grap hoeft over te komen
- Leerlingen moet zich bewust worden van het oude adagium 'Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet'.
- Leerlingen moeten zich leren beheersen, simpelweg tot 10 tellen als iets of iemand op internet hen irriteert (ze moeten zich de tijd nemen).
- In elke bovenbouwgroep worden de afspraken en regels aan het begin van het schooljaar nogmaals besproken.

Deze afspraken en regels komen neer op het volgende:

- Surfen en gamen (thuis)
 - Ik weet dat niet alle informatie waar is wat ik op websites zie
 - Ik download niet, geen games, geen software of muziek thuis.
 - Ik mag mezelf niet registreren op websites zonder toestemming van mijn ouders/school.
 - Als ik iets tegenkom wat ik niet wil zien, klik ik het weg (als het niet lukt, vraag ik hulp)
 - Als ik me vervelend voel door iets wat ik heb gezien, dan vertel ik dat aan iemand die ik vertrouw
- Chatten
 - Ik mag op school niet chatten
 - Ik geef geen e-mailadressen, gewone adressen, namen (ook niet van school), telefoonnummers, foto's, wachtwoorden en andere persoonlijke informatie aan mensen die ik alleen van het internet ken
 - Ik reageer niet op pesterijen, dreigementen of scheldpartijen en haal zelf ook niet van dit soort 'grappen' uit via internet
 - Ik blijf altijd (thuis en op school) vriendelijk en eerlijk en scheld niet (terug)
 - Als er iets vervelends gebeurt, ga ik weg van de betreffende site
 - Ik mail en chat niet zomaar met mensen die ik van internet ken en spreek niet met ze af zonder dat mijn ouders dat weten
- Mailen

Datum:

Pestprotocol SBO de Boemerang

- Ik open nooit mailtjes van onbekenden
 - Ik open geen attachments, ook niet van bekenden
 - Ik verstuur geen viruswaarschuwingen en geen kettingbrieven
 - Spam en junkmail goot ik meteen weg en ik reageer er nooit op
 - Ik verstuur geen foto's
 - Ik verstuur geen anonieme mail
 - Ik verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail
- Online webshops
 - Ik koop niet in een webwinkel
- Huiswerk maken met internet
 - Ik weet dat niet alles waar is wat ik op internet tegenkom
 - Als ik niet weet of ik een website kan gebruiken, vraag ik raad aan de leerkracht
 - Ik neem niet zomaar teksten over van websites voor schoolopdrachten

2.6 Als er dan toch gepest wordt

Het kan natuurlijk voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer nog gepest wordt. Wanneer gezien wordt – of door onderzoek bij vermoeden of horen bevestigd wordt - dat er gepest wordt, dan gaan we over tot de volgende aanpak:

- Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Roep daarbij de hulp in van de ICT-coördinator. De ICT-coördinator moet kunnen nagaan wanneer het bericht verstuurd is en welke klas op dat moment gebruik maakte van de computers. De type stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden.
- De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er gebeurd is (zie hoofdstuk 1.6 van het pestprotocol)

2.7 Als het pesten door blijft gaan

Zie hoofdstuk 1.7 van het pestprotocol

2.8 Sanctiebeleid

Zie hoofdstuk 1.8 van het pestprotocol.